Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Viitetieto: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntopyyntö 14.2.2025

Lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle (HE 194/2024 vp, hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain ja Eläketurvakeskuksesta annetun lain muuttamisesta)

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain ja Eläketurvakeskuksesta annetun lain muuttamisesta.

Esitys perustuu pätevyys- ja kokemusvaatimusten osalta pääosin Finanssivalvonnan tekemään lainsäädäntöaloitteeseen. Esityksen tarkoituksena on ajantasaistaa ja lisätä työeläkevakuutusyhtiöiden hallinnon ja toimivan johdon pätevyys- ja kelpoisuusvaatimuksia ottaen huomioon vakuutusyhtiöitä koskevan sääntelyn kehitys ja toisaalta työeläkevakuutustoimintaa koskevat erityispiirteet. Esityksessä ehdotetaan muutettavan työeläkevakuutusyhtiöistä annettua lakia (TVYL). Lisäksi samassa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Eläketurvakeskuksen esityksestä Eläketurvakeskuksesta annettua lakia, siten että siihen lisätään säännös Eläketurvakeskuksen hallituksen jäsenen vahingonkorvausvastuusta.

Esityksessä ehdotetaan, että työeläkevakuutusyhtiöistä annettuun lakiin lisätään työeläkevakuutusyhtiön hallintoneuvoston jäsenelle vaatimus hyvämaineisuudesta ja hallintoneuvostolle kollegiaalinen vaatimus työeläkevakuutustoiminnan asiantuntemuksesta. Hallituksen jäsenille lisätään kollegiaalinen vaatimus muusta tehtävän hoitamisen vaatimasta ammatillisesta pätevyydestä ja kokemuksesta. Lisäksi hallintoneuvostoa ja hallitusta koskevia erityisiä kelpoisuusvaatimuksia muutetaan koskien sidonnaisuutta suhteessa finanssialan toimijoihin.

Työeläkevakuutusyhtiön hallituksen tulee määritellä yhtiön keskeiset toiminnot ja keskeisistä toiminnoista vastaavilta henkilöiltä edellytettäisiin sekä työeläkevakuutustoiminnan asiantuntemusta että tehtävän vaatimaa ammatillista pätevyyttä ja kokemusta. Lisäksi työeläkevakuutusyhtiöllä on oltava riittävät menettelyt ja kirjalliset toimintaperiaatteet yhtiön toimitusjohtajan ja hallituksen jäsenten sekä keskeisistä toiminnoista vastaavien henkilöiden kelpoisuusvaatimusten täyttämisen varmistamisesta. Yhtiön hallituksen olisi vuosittain arvioitava hallintojärjestelmää, kirjallisia toimintaperiaatteita ja jatkuvuussuunnitelmaa ja pidettävä ne ajantasaisina.

Eläketurvakeskuksesta annettuun lakiin lisättäisiin säännös Eläketurvakeskuksen hallituksen jäsenen vahingonkorvausvastuusta vastaavantyyppisesti, miten vakuutusalalla ja mm. Kelan osalta on säädetty. Muutos selkeyttäisi oikeustilaa ja laajentaisi vahingonkorvausvastuun koskemaan myös niitä vahinkoja, joita hallituksen jäsen tässä tehtävässään julkista valtaa käyttämättä aiheuttaisi Eläketurvakeskukselle.

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Työmarkkinakeskusjärjestöt, Finanssiala ry ja Tela ry ovat osallistuneet esityksen valmisteluun. Myös Finanssivalvonnan kanssa käytiin keskustelua valmistelun aikana.

Lausuntokierroksella Finanssivalvonta kiinnitti lausunnossaan erityistä huomiota sidonnaisuuksiin ehdotettaviin muutoksiin hallintoneuvoston ja hallituksen puheenjohtajien ja jäsenten osalta. Finanssivalvonta totesi, että sidonnaisuussääntely on osa TVYL:iin sisältyviä säännöksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa työeläkevakuutusyhtiöiden toiminnan erillisyys ja itsenäisyys suhteessa muihin finanssialan toimijoihin.

Työeläkevakuutusyhtiön hallinnon jäsenten sidonnaisuutta koskevaa sääntelyä ehdotetaan kevennettäväksi siten, että puolet hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenistä voisi toimia sidonnaisuuden aiheuttavassa toimessa. Tällaiseksi määritellään esimerkiksi vakuutusyhtiöön tai luottolaitokseen palvelussuhteessa oleminen, kun taas hallintoneuvoston tai hallituksen jäsenyys ei jatkossa enää muodostaisi sidonnaisuutta kaikille hallinnon jäsenille. Ehdotettu muutos mahdollistaa nyt esimerkiksi sen, että kaikki työeläkevakuutusyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet voisivat olla esimerkiksi jonkin toisen vakuutusyhtiön tai luottolaitoksen hallintoneuvoston tai hallituksen jäseniä. Kuitenkin samasta vakuutusyhtiöstä, luottolaitoksesta, konsernista tai ryhmittymästä saisi olla niihin palvelussuhteessa olevia tai toimitusjohtajana olevia tai niiden hallituksen tai hallintoneuvoston jäseninä olevia enintään yksi kolmasosa (1/3) työeläkevakuutusyhtiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenistä.

Finanssivalvonta ja myös palkansaajajärjestöt korostivat, että erillisyyden ja itsenäisyyden kannalta on tärkeää, että työeläkevakuutusyhtiön hallintoneuvoston tai hallituksen puheenjohtajana ei jatkossakaan voi toimia henkilö, joka on hallintoneuvoston tai hallituksen puheenjohtajana tai jäsenenä jossain toisessa vakuutusyhtiössä tai rahoitus- ja luottolaitoksessa. Hallituksen esitystä muutettiin puheenjohtajien osalta ennalleen eli heidän osaltaan sidonnaisuussääntely ei muutu nykyisestä.

Esille nousseet täsmennystarpeet

Eduskunnan täysistunnon lähetekeskustelussa nousi 4.12 esiin se, että hallituksen ja hallintoneuvoston osalta ei ole säännöksissä mainintaa siitä, milloin mm. hyvä työeläkevakuutustoiminnan asiantuntemus on oltava. Keskeisistä toiminnoista vastaavien osalta tämä lisättiin valmistelun loppuvaiheessa pykälään, kun lausuntopalautteen mukaan perustelut ja pykälä olivat ristiriitaiset.

Tätä samaa seikkaa on esityksessä perusteltu hallintoneuvoston osalta, mutta ajankohdasta ei ole mainintaa pykälässä. Lisäksi hallituksen jäseniä koskevan uuden vaatimuksen eli muun tehtävän hoitamisen vaatiman ammatillisen pätevyyden ja kokemuksen osalta on perusteluissa todettu, että puuttuvan osaamisen voi hankkia koulutuksella myös hallituksen jäseneksi valitsemisen jälkeen.

Vaadittavan erityisosaamisen ajankohta aiheuttaa nyt hallinnon jäsenten osalta epäselvyyttä ja tästä asiasta voisi olla tarpeen tehdä tarkennukset pykäliin 9 b § ja 9 e §.

Neuvotteleva virkamies Outi Aalto